

van Buren, Willem de Zwijgers eerste echtgenote¹). Bij de lessen viel een duidelijk accent op de *security*: BI-officieren die zelf aan het illegale werk in bezet gebied deelgenomen hadden, gaven daar onderricht in, later deed dat vooral de tweede door BI uitgezonden agent, P. R. Gerbrands, nadat deze via België, Frankrijk en Spanje naar Engeland was teruggekeerd. Aan de uitrusting van de kandidaten die definitief aangenomen waren (ook in psychologisch opzicht waren zij dan zorgvuldig geobserveerd), werd grote zorg besteed. Zij kregen voldoende geld mee. Wat hun zenders betreft, was Somer natuurlijk op *MI-6* aangewezen² en hetzelfde gold voor hun persoonsbewijzen die evenwel door BI niet altijd op de juiste wijze werden ingevuld; men denke aan het pb van de eind '43 uitgezonden agent Schreinemachers waar door een deskundige in bezet gebied in tien minuten twaalf fouten uit gehaald werden waaronder zich ook invulfouten bevonden: 'de naam stond bijv. aan de linkerkant getikt en aan de rechterkant het adres (dit moest geschreven zijn); de ondertekening' (van de gefingeerde ambtenaar die het pb z.g. afgegeven had) 'was met andere inkt geschreven'³ – misschien hebben die invulfouten met het feit te maken gehad dat BI er ondanks alle moeite vóór september '44 niet in slaagde, 'recente' pb's uit Nederland te krijgen ('wij (hebben)', aldus Somer, 'herhaaldelijk naar Nederland . . . geseind, persoonsbewijzen op te sturen. We hebben er nooit één gehad'⁴). Somer lette overigens zorgvuldig op alle details, ook op de kleinste.⁵

¹ Wanneer koningin Wilhelmina incognito reisde, noemde zij zich vaak 'gravin van Buren'. ² De mogelijkheden van *MI-6* waren niet onbeperkt. 'Voor één kristalletje voor een toestel moesten wij soms', aldus later Somer, 'vier maanden wachten. In arren moede zijn we toen wel eens naar de Amerikanen gegaan' (naar OSS dus) 'om een kristalletje.' (getuige J. M. Somer, *Enq.*, dl. IV c, p. 10) ³ Getuige Th. P. Tromp, a.v., p. 1635. ⁴ Getuige J. M. Somer, a.v., p. 1871. ⁵ A. Bergman, de marconist van de tweede BI-agent, Gerbrands, kreeg ter introductie bij een zwager van Somer een door deze opgestelde autorisatie met zijn portret en handtekening mee. Van die autorisatie werd een microfoto gemaakt. Toen Bergman verdronken was, werd de microfoto gevonden; de autorisatie werd vervolgens, zoals wij in deel 6 beschreven (hoofdstuk 3, paragraaf 'Spionagegroepen/Verbindingen met Londen'), door Schreieder gebruikt om van der Waals ('Piet van de Velde') te introduceren bij een medewerker van de 'Dienst-Wim'. Een groot deel van die spionagegroep werd toen opgerold. Somer had de Engelse officier die voor het verbergen van de microfoto verantwoordelijk was, met nadruk gezegd dat hij de foto in het leer van de hak van een van Bergmans schoenen moest verbergen, maar de betrokken officier had de foto tussen de hak en de zool laten schuiven en deze werd dus zichtbaar toen de hak door de inwerking van het water ietwat losgeweekt was.